

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslane knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljijo pošiljati (frankirani) uredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa upravnštvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina. O poočitovanju pri računstvu. — Marka Fabija Kvintiljana govorniški pouk. — Botanični listi. — Kujiževno poročilo. — Dopisi. — Razne stvari. — Natečaji.

O poočitovanju pri računstvu.

(Spisal prof. L. Lavtar.)

(Dalje.)

Z vsemi navedenimi in drugimi, meni znanimi poočitovali skušajo višjo jednoto predočiti ali z nedeljivo celoto, na kateri so njeni deli zaznačeni ali pa tudi ne, ali z deljivo celoto, na kateri se deli ne ločijo jasno, ali z vrsto, v kateri so deli gibljivi ali ne. Več višjih jednot predočujejo s tem, da višjo jednoto večkrat v vrsti drugih jednot nastavijo. — Krancke se temu ogne s tem, da prevede znak višje jednote s številno podobo, za 5 desetic n. pr. naredi na kvadrat številno podobo za 5 — ali se vrste višje jednote jedno pod drugo in ne jedna zraven druge kakor jedinice.

Nobeno teh poočitoval vendar ne zadostuje svoji nalogi. Otroku poočitujemo vnenjo, da vidi tudi v duhu množino kot jednoto in narobe jednoto kot množino. Iz 10 račnikov mora postati celota; na mojem računu postane iz 10 kolesčkov 1 desetični cilindar, iz 10 jedinice 1 desetica, kar otrok še bolj živo vidi na masivnih cilindrih, pridjanih aparatu; iz 1 desetičnega cilindra (jedne desetice) dobimo spet 10 kolesčkov (10 jedinice), ako jih razmaknemo. Tega ne dosežemo ne s škarnicelnji, ne s Tillich-ovimi prismami, ne z Denzel-novo lestvo — z njimi pač ne moremo ničesa izvrševati; — tega tudi ne dosežemo s kroglijami v vrstah, kakor na ruskem stroju. Pred učenčevimi očmi se mora zdaj 10 račnikov po vrsti, zdaj ena desetica pokazati. Otrok mora na telesnih poočitovalih dušno razvideti, da se 10 loči od 1 desetice.

Enake opomnje veljajo tudi za vaje kakor: $23 = 2 \text{ des. } 3 \text{ ed.}$ in narobe $2 \text{ des. } 3 \text{ ed.} = 23$. Teh vaj z navedenimi poočitovali ni mogoče predočiti; ruski stroj je pri tem otrpnjen, na njem je 23 tisto, kakor 2 des. 3 ed.; z metričnim račnilom pa se more vsa vršitev tudi pokazati. In kako je taka predočba potrebna, nam potrjuje skušnja; kaj je višja jednota, otrok zelo težko razvidi.

Kako navedena poočitovala osnovnemu pogoju, da morajo računiki v eni vrsti biti, zadostujejo, hitro spoznamo. Denzel-nova lestva bi bila prav porabljiva, ko bi ne bila mrtva, ž njo se ne more operirati. O ruskem stroju in njegovih potomcih ni treba besede ne ziniti.

Oglejmo si drugo glavno vprašanje, kako je seštevanje, odštevanje, množenje, delitev in merjenje poočitovati. Tu so res Wüllner-jeve besede na mestu,

s katerimi primerja metodo matematike z metodo prirodnih vednosti. On piše: „Wenn man das Studium der mathematischen Wissenschaften beginnt, so genügen einige Grundsätze, aus denen man durch zwingende Folge logischer Schlüsse Folgerungen zieht, ebenso sicher als jene Grundsätze selbst; diese Wissenschaften sind aus Begriffen zusammengesetzt, welche nur den Gesetzen des Denkens unterworfen sind. Anders jedoch in dem Studium der physischen Welt. Wir können dort nicht von Grundsätzen ausgehen, welche unser Verstand uns angibt und aus diesen die Kenntniss der Natur a priori construieren. Die Natur steht uns gegenüber als ein zusammengesetzter Mechanismus, dessen Triebkraft uns unbekannt ist, unsere Aufgabe besteht darin, diesen Mechanismus aneinander zu legen und die denselben treibenden Naturkräfte zu entdecken. Der einzige Weg, der uns zum Ziele führt, ist die Beobachtung der sich uns darbietenden Naturerscheinungen...“. Kar Wüllner o matematičnih vednostih piše, velja tudi za računstvo, ki je del onih vednosti. Iz malo osnovnih resnic, iz malo pojmov sklepa vse drugo. Te osnovne resnice, te pojme moramo učenecu najpred jasno predočiti, da je sposoben vse drugo sam z lastnim dušnim dejanjem iskati.

Pred vsem mora učenec števila razvideti; kako se to doseže, sledi iz prejšnjega. Na podlagi poočitovanja si mora številno vrsto dušno prisvojiti, mora šteti znati.

Ako hoče n. pr. poiskati, koliko je $5 + 3$, mora le od 5 za 3 naprej šteti. Enako izvršuje se vsako drugo seštevanje enošteviličnih števil. Kedar smo torej otroku na podlagi vnenje predočbe dopovedali, da se seštevanje dveh osnovnih števil izvršuje, ako se naprej šteje, naredili smo se sposobnega, da seštevam sam katerikoli osnovni števili. V čem pa obstoji pri tem dušno dejanje? Naprej se šteje, naprej se stopa v številni vrsti, številna vrsta se podaljša. Nalogo $8 + 3$ izvršimo, ako od 8 za 3 dalje štejemo, za 3 v isti meri dalje stopamo. Prehod v drugo desetico nareja otroku mnogo preglavice; treba ga je poočitovati, pa kako? 10 računkov si mislimo kot celoto, katera se nam vidi v duhu kot neka megljena množina, 11. računek pristopi k tej in sicer v tisto vrsto zraven ne pa pod desetico, kakor se to poočituje na ruskem stroju.

Ruski stroj in vsi takošni aparati ne prevajajo v tem slučaju na notranji vzor, nasprotno oni ta vzor motijo, podirajo.

In kdo hoče trditi, da otrok ne loči desetic na mojem aparatu, katere imajo na desetem kolesčku rdeče znamenje in med seboj znaten prostor?

Resultat za $30 + 20$ n. pr. bi se dal tudi poiskati, ako bi šteli od 30 za 20 naprej; tega bi vendar duh ne prezrl več, on si skuša operacijo priprosteje narediti. On šteje od 3 des. za 2 des. in sicer zmerom v isti vrsti dalje za $40 + 23$ n. pr. šteje od 4 desetic najprej za 2 desetici in potem za 3 jedinice in sicer zmerom v isti vrsti dalje. Tudi v teh primerih ruski stroj ne vzbuja notranjega vzora, nasprotno — moti, podira ga.

Vse seštevanje naslanja se na takozvani „eden in eden“ in razne stopnje seštevanja $5 + 3$, $23 + 8$, $40 + 20$, $40 + 23$ itd. sledeče na prejšnje. Ako torej hočemo, da duh otroški na višjih stopnjah seštevanja samostojno postopati more, ne zadostuje, ako otrok prejšnje stopnje samo razume, mora si jih mehanično urno prisvojiti.

Potem je na poznejših stopnjah telesno poočitovanje nepotrebno, da celo oviravno. Skušnja uči, da otrok seštevanje $43 + 32$ n. pr. popolnoma dušno prezre, ni ga mu treba poočitovati.

Enaka razmera med vnenjo in notranjo predočbo velja tudi za druge operacije. Važno je torej, da učitelj ve, kedaj ima z vnenjim poočitovanjem prenehati ter se naslanjati samo na notranjo vzornost pri otrokih.

Ne morem si kaj, da še enkrat govorim o številnih podobah, katere so naravno metodo spravile ob ceno. Kako se uči na njih seštevanje?

Številno podobo razdelé na njene dele n. pr. za število 5 na 3 in 2, iz česar se otroci učé, da je $5 = 3 + 2$ ali narobe $3 + 2 = 5$. Ali opravičuje to postopanje posebnost človeškega duha? Ne, nikdar ne. Na podlagi telesne predočbe si otroci ta rezultat le zapomnijo, odpovemo se pa najboljši podpori za spomin, t. j. štenju, ki je svojost našega duha in česar se nazadnje vendar le posluževati moramo. Le na podlagi štenja seštevamo s prepričanjem, seštevamo po dušnih zakonih in le na tej podlagi izobražujemo učenca formalno. Pa naj to zadosti, kdor zdaj ni prepričan o važnosti številne vrste, o važnosti štenja, ta ne mara sploh tega prepričanja. Pa tudi za njega pride čas, da bode popustil igrače s številnimi podobami, katere imajo čudežno moč za formalno izobraževanje, kakor trdijo nekateri pedagogi, v resnici pa le vse računstvo uduševajo, računske zakone, najvažnejo podporo za spomin, motijo; tudi on bo svoje pedagoško prekučevanje popustil in na svojo pedagoško zastavo urno štenje kot prvi pogoj dobrega računanja napisal.

Kar sem o seštevanju izrekel, velja tudi za odštevanje. Tudi ono se naslanja na štenje, samo da se šteje nazaj in nē naprej. Odštevanje je vendar v tesni zvezi s seštevanjem, ono je obrat tega. Zato se more to, kar se je pri seštevanju pridobilo, že porabiti za podporo odštevanja. Z vajo $8 + 3 = 11$ zveži vajo $11 - 3 = 8$. Ako se to poočituje na ruskem stroju, je otrok gotovo prisiljen, da odšteva najpred 1 potem 2; pa kroglja spodaj v drugi vrsti moti dušne predočbe števil v eni vrsti; med vnenjo in notranjo predočbo ni zveze, tako poočitovanje se mora zavreči. Metrično računilo zadostuje obema zahtevama. Število 11 nastavimo na njem tako, da je 10 kolesčkov v 1. desetičnem prostoru, 1 kol. pa v drugem. Kdo more trditi, da otrok ne razre jasno da se vzame iz 2. des. prostora 1 kol. potem iz prvega še 2 kol. proč? In to vendar zadostuje. Kar se tiče drugega zahtevanja, da se mora vnenjo poočitovanje vjemati z notranjo predočbo, ni treba ne ziniti besede.

Množenje je okrajšano seštevanje, ono se naslanja na to. Prav za prav bi torej za množenje ne bilo treba nikakoršnega vnenjega poočitovanja. Z notranjo predočbo bi se dalo vse doseči. Otrok more na podlagi tega, česar se je naučil, brez poočitoval poiskati, koliko je $4 + 4$, $4 + 4 + 4$ itd. Vnenjo poočitovanje je vendar tudi za množenje visoke važnosti. Ono nas spravi v ožjo zvezo s prikaznimi navadnega življenja; tu se ponavlja po 2 nogi, 4 kolesa itd. Postane pa tudi zveza med množenjem, merjenjem in delitvijo jasnejša. Zakaj ruski stroj za poočitovanje množenja ne zadostuje, sledi iz tega, kar smo o seštevanju rekli. Duh sešteva, kedar množi, in sicer stopa v številni vrsti dalje n. pr. od 4 na 8, odtod na 12 itd. Podobe za število 4 morajo tudi biti enakošne, česar na ruskem stroju ne moremo doseči, pač pa na metričnem

računilu. Kako moreš 2krat 6 na ruskem stroju nastaviti? In ali moreš na njem v resnici operirati? Na ruskem stroju ostane 2krat 6 zmerom 2krat 6, na metričnem računilu preide tudi v 12. (Dalje sledi.)

Marka Fabija Kvintilijana govorniški pouk.

Iz latinskega jezika preložil prof. Fr. Brežnik.

(Dalje.)

Poglavje 5.

O čitanju govornikov in zgodovinarjev pri govorniškem pouku.

O načinu prednašanja hočem malo pozneje govoriti. Med tem pa mi se vidi potrebno, ker prvi pouk v zgovornosti razpravljam, tudi na to opozoriti, koliko bo učitelj zgovornosti napredku učencev pripomogel, ako baš tako, kakor jezikoslovec razpravo pesnikov izvršuje, tudi sam s čitanjem zgodovine in še bolj s čitanjem govorov od njega vzprejete dečke vzgaja; pa to sem pri malokaterih zapazil, katerih starost je to zahtevala ali katerih roditelji so to za koristno imeli. Sicer so pa mene, če prav sem vže tedaj najboljšo metodo vzpoznal, dve stvari ovirale, prvič ker je dolgoletna navada drug poučni način vstvarila bila, in drugič ker so mojemu vzgledu le odrasli mladenči sledili, ki za tak trud niso več marali. In vendar se ne bi sramoval, ako bi če prav pozno kaj novega iznašel, za prihodnost kot vodilo postaviti. Kolikor je meni znano, se godi to dandanes pri Grkih, pa večidel po pomočnih učiteljih, češ da čas ne bi zadostoval, ako bi retorji sami posameznim naprej čitati hoteli. In naprej-čitanje, katero v to služi, da dečki gladko in razločno čitajo, in pri katerem se tudi manj rabljene besede tolmačijo, se pač prav slabo strinja z retorjevim poklicem. A vrline dokazati ali, če se kedaj tako pripeti, tudi napake, to je prava naloga poklica onega, ki se izdaje za učitelja zgovornosti; to pa tem bolj, ker ne zahtevam, da bi učitelji celó vsem svojim učencem čitati pomagali. Kajti meni se ne vidi samo lože ampak tudi mnogo koristneje, kedar na povelje vsi molčijo, enega (najbolje je različne v to svrho poklicati) za čitanje določiti, da se takoj tudi prednašanju privadijo; če je potem povod in namen govora razjasnjen (ker tako govor lože razumejo), se ne sme nič prezreti, kar bo treba pripomniti o iznajdbi¹⁾ ali izraževanju: način, kako naj se v predgovoru sodnik pridobi, jasnost pripovedovanja, ličnost, verjetnost, skrite naklepe in zvitosti, ki se tu pa tam najdejo (saj umetnost sama v tem sestaja, da jo more le veščak razumeti). Potem bo treba govoriti o bistroumni razdelitvi, o natančnem in večkratnem dokazovanju, o moči, s katero govornik navdušuje, o prijaznosti, s katero se prikuplja, o neotesanosti psolv, o lepoti dovtipov, naposled, kako naj z dušnimi pretresi gospodari, v srea sega in sodnika s svojimi besedami pregovarja. Pri načinu izraževanja naj pové, stoji-li beseda v po-

¹⁾ V vsakem govoru se nahaja pet važnih točkek: 1. inventio, najdenje in nabiranje tvarine; 2. partitio in dispositio, razdelitev in razporedba gradiva; 3. elocutio, prava pisava, izrazi; 4. memoria, pamčenje, učenje na izust, in 5. pronuntiatio sive actio, predavanje (inst. or. III, c. 3.).

sebnem pomenu, v okras govora, ali poznamenuje vzvišenost; kje naj se povečanje hvali in katera vrlina je temu nasprotna, kaj je vrlo preneseno, kje je besedna figura, kje se nahaja gladka, prikladna pa tudi jedrnata besedna sestava.

Koristi pa tudi včasih pokvarjene in napačne govore, katere vendar premnogi zbog skaženega okusa občudujejo, javno čitati ter pokazati, koliko nepristojnega, temnega, nabuhlega, bornega, nesramnega in mehkužnega se v njih nahaja; ki se ne hvalijo samó od premnogih, ampak oni se hvalijo, kar je še grše, baš zaradi tega, ker so pokvarjeni. Češ, da se v pravem in naravnem govoru nič duhovitega ne najde, to pa, kar je nekoliko zavito, občudujemo kot izbornó; nič drugače kakor zveržena in na kakoršen način koli čudna telesa pri nekaterih več veljajo nego ona, ki imajo vse vrline zdrave človeške postave. In oni, katere zvonanji blesk omami, menijo celó, da je več lepote na tistih, ki si brado pulijo, kožo gladijo, skodrane lase z iglo krasijo in se zbog pilepljene barve bliščijo, nego je nepopačena prirodnost podeli; vsled tega bi se vtegnilo komu zdeti, da prihaja telesna lepota iz pokvarjenih šeg.

Pa ne le to bo moral učitelj sam učiti ampak tudi pogostokrat izpraševati in razsodbo učencev skušati. Na tak način bodo poslušalci pazljivi in govorjene besede ne bodo mimo brezbriznih ušes letele; ob jednom bodo zaželen cilj dosegli, da sami stvarino najdejo in razumejo. Kajti kaj drugega nameravamo, kedar je poučujemo, nego da ne bi vedno učitelja potrebovali?

Jaz si upam trditi, da bo taka delavnost zgovornosti učencev več koristila nego raznovrstne knjige, ki gotovo mnogo pomagajo; pa kdo bi je mogel, ker so preobširno spisane, skozi vse vrste skoraj vsaki dan naraščajočih prikaznij predelati? Tako bode n. pr. o vojaštvu, da-si nekatera občna načela veljajo, vendar bolje koristilo vedeti, katero taktiko je kak vojskovodja modro porabil, v kakem položaju, kedaj, kje ali ne? Kajti v vsakem delokrogu skoraj nauki manj veljajo, nego izkušnje. Ali naj učitelj le deklamuje, da ga poslušalci posnemajo? Ali ne bo več koristilo Cicerona ali Demostena čitati? Če napravi učenec pri prednášanju kako napako, jo bo učitelj očitno popravil; pa ne samo bolj vspešno ampak celó bolj prijetno je govor sam presojati. Kajti vsak rajši tuje napake graja, nego svoje. Lahko bi še več takih stvari navel, pa korist povedanega je vsakemu očitvidna in jaz le želim, da bi se tako brez mržnje storilo, kakor bo gotovo dopalo.

Ako bo pa mogoče to vpeljati, bode preostalo še vprašanje, katere pisatelje naj učenci iz prva čitajo. Nekateri so namreč priporočali malehne, ker so lože razumljivi; drugi prav živahne pisatelje, ker so za vzrejo mladega duha bolj primerni. Jaz pa želim, da se takoj in vselej najboljši čitajo in sicer med njimi tisti, ki so najložji in najbolj razumljivi, tako naj se n. pr. z dečki čita rajši Livij nego Salustij¹⁾, sicer je ta veči zgodovinar, pa njegova pisava je le precej izurjenim učencem razumljiva. Cicero je po mojem mnenju začetnikom tudi prijeten in tudi zadosti jasen, čitajočim ni le v korist, ampak je tudi zanima; za njim naj se (po Livijeve propisu) zaporedoma oni čitajo, ki so Ciceronu po pisavi najbolj podobni.

¹⁾ Kvintilijan primerja (X, 1, 101) Salustija s Tukididom ter hvali njegovo olikanost. Salustij se odlikuje kot zgodovinar po psiholoških opazkah in gladko tekočem jeziku.

Pa dvema napakama bi se naj učenci najbolj ogibali; prvič, da ne bi kdo starodavnosti preveč občuduje pri čitanju Grakov, Katona¹⁾ in drugih enakih pisateljev odrevenel; s tem postanejo sirovi in suhoparni; kajti oni še ne bodo moči njihovih govorov razumeli in zadovoljni s pisavo, ki je bila tedaj brezdvomno najboljša, ki je pa naši dobi preoddaljena, si bodo domišljevali, kar je naj bolj nakvar, da so onim vrlim možem podobni. Drugič, katera napaka je tej nasprotna, naj se ne udajo napačnemu veselju, omamljeni od cvetlic dandanašnjega lepoticenja, da bi jim se ona presladka pisava priljubila, ki deškemu duhu tem bolje vgaja, čim bližja mu je. Kedar bo pa razsodba vtrjena in neomahljiva, bi jaz svetoval tudi starodavne pisatelje čitati; če se iz njih pridobi izvrstna in moška moč duha, potem še le se bode dandanašnja olika tem lepše pokazala, ko bode zamazani plašč one neolikane dobe odvet. Tudi novi pisatelji naj se čitajo, v katerih se tudi mnoge vrline nahajajo. Saj narava nas ni obsočila na duševno odrevenenje; spremenili smo pisavo in dovolili smo si sprememb čez mero. Tedaj nas niso prekašali stari tako z duhovitostjo kakor posebno z načeli.²⁾ Torej bo pisatelj na izbor; a treba bode na to gledati, da posamezne napake celote ne ogridijo. Da so se pa nahajali pisatelji in se še nahajajo, katere je treba povsem posnemati, zakaj ne bi tega rad priznal, da celó trdil? A naštetih jih ni naloga kogar koli. Varneje je s starimi pisatelji pečati se, tudi če se kaka pomota pripeti; zatoorej sem čitanje novih odložil, da se njihovi posnemalci v razsodbi ne prenagljijo.

Poglavje 6.

O načrtu in popravljanju pismenih nalog.

Tudi z ozirom na to stvar so bila načela učiteljev različna; nekateri so, nezadovoljni s tem, da so učencem v razpravljanje predloženo tvarino z načrtom vredili, jo še bolj obširno pojasnili, in ne samo dokaze, ampak tudi duševna razpoloženja vpletali. Drugi so, ko so bili osnovni načrt razložili, po končanem prednašanju o napakah in pomanjkljivosti vsakega govorili; nekatere točke so tako natančno predelali, kakor da bi sami hoteli k prednašanju vzdigniti se. Koristni ste obe metodi, in zaradi tega ju ne bom ločil. Ako bo pa neizogibno potreba le eno izmed obeh porabiti, bode v večo korist takoj pravo pot pokazati nego učence po storjeni zmoti nazaj klicati. Prvič ker popravljanje le slišijo, načrt pa pri primišljevanju in pisanju porabijo; drugič ker rajši navodila poslušajo nego grajo. Precej občutljivi dečki, kakoršni se posebno v naši dobi nahajajo, se tudi nad opominom jezijo in mu se na tihem vpirajo. Vendar je treba napake očitno grajati. Saj se ima ozir jemati na ostale, ki bodo to pravilno smatrali, česar učitelj ni popravil. Toda oba navoda naj se dru-

¹⁾ M. Porcij Kato stareji, rojen l. 234. pr. Kr., umrl l. 149. pr. Kr., v 84. letu svoje starosti, bil je mož strogega značaja, držeč se starih šeg in navad; novotarjam se je vpiral z besedo in dejanjem pa brez uspeha. On je bil izvrsten oče, državnik, pa tudi nevtrudljiv pisatelj. Pri Rimljanih je najbolj slovelo njegovo delo „origines“, v katerem je bil popisal razvitek rimske države od njenega početka. Ohranilo se je še tudi njegovo delo „de re rustica“ = o poljedelstvu.

²⁾ „Tedaj nas niso prekašali stari tako z duhom kakor posebno z načeli“ — to so zlate besede, ki tudi posebno za našo dobo veljajo, v kateri sicer olikanost enostransko napreduje, a blaženje srca in krepljenje volje za dobro in pravično se zanemarja.

žita in tako rabita, kakor bodo stvari same zahtevale. Začetnikom se ima tedaj tvarina, rekel bi, vže osnovana in vzmožnosti vsakega primerna dati; kedar se pa vidi, da so dosti sestavkov po navodilu napravili, jim se naj malo vodilnih točkov pové, po katerih bodo vže z lastnimi močmi brez pomoči nalogo dovršili. Včasih bo umestno je samim sebi prepustiti, da jih slaba navada, vedno le po tujem delu ravnati se, ne zapelje tako daleč, da ne bi znali samostalno ničesar podvzeti, ničesar preiskati. Če so se natančnosti pri spisovanju nalog naučili, je učiteljev trud končan; če pa še katero napako napravijo, jo bode treba le na vodnika zavrniti. Nekaj enakega vidimo ptice delati, ki nežnim in slabovečnim mladim hrano v kljunu donašajo in podajajo; kedar jim se pa vidijo godni, je stari uče gnjezdo zapuščati in okoli stanovanja frfotati, naprej letáje. Potem, kedar je moč izkušena, je prepusté prostemu nebu in lastnemu zaupanju. (Dalje sledi.)

Botanični listi.

(Spisal Fr. Kocbek.)

III.

Začetkom meseca maja še ne nahajamo na travnikih, senožetih in drugih „košeninah“ obilo raznoterih cvetečih rastlin.

Od zlatice, ki rumené takrat iz občega zelenila, omenim naj le plazečo zlatico (*Ranunculus repens* L., *kriechender Hahnenfuss*), ki poganja več listnatih panog ter cveté célo poletje.

A v gorskih soteskah, ob bregovih bistrih potokov, kakor na večjih gorah samih raste v istem času marsikatera zanimiva cvetka.

Tam ob cesti, ki pelja skozi svitel pogorski gozd, zapaziš **kamnika** (*Aremonia agrimonioides* Neck.). Ima enojno steblo s trojnatimi listi; pritlični listi so pa pretrgano pernatí, ter podobni repíku (*Agrimonia*). Mali rumeni cveti po 3—6 stojé na koncu stebela v češulji. Cveté koncem aprila do junija. Na prvi pogled bi kamnika lahko zamenil s **steznikom** (*Potentilla Tormentilla* Sibth.), ki ima tudi rumen cvet, samó da je večji ter stoji na dolgih pecljih v pazušnicah. Listi so pa 3—5delni, kakor pri vseh petoprstnikih. (*Potentilla*.)

Na robu senčnatega gozda pa vidiš obilico **trilistne penuše** (*Cardamine trifolia* L., *dreiblättriges Schaumkraut*). To imé je dobila zató, ker ima same pritlične trojrate liste, spodaj nekoliko rudečkaste; srednji listič je malo večji in kratko peceljnat. Golo steblo, 15—30cm dolgo, nosi grozd belih cvetov.

Tik penuše naletiš na toli poželjivo **dišečo pérlo** ali prvence (*Asperula odorata* L., *echter Waldmeister*), ki je potreben pri narejanju „travnice“ (Maitrank, Maiwein). Ima tudi bele v kobuli stoječe cvete in po 8 listov v klobarih. Posušena pérla ima prijeten duh.

Skoraj po vseh gozdih je še kaj navaden čebule noseči **rajuik** (*Dentaria bulbifera* L., *zwiebeltragende Zahnwurz*). Iz vodoravne, mesnate, zobaste ali kolenčaste korenike rastó enojna stebela s premenjalno stoječimi listi, v kojih pazušnicah sedé male čebule. Spodnji listi so pérnati, 5—7 lističev, zgornji manj delni ali celi. Cveté blede rudeče.

Redkeje najdeš vže ocvetel **deveterolistni rajnik** (*Dentaria enneaphyllos* L., *neunblättrige Zahnwurz*), ki ima na stebli le 3 trojrate liste v kolobaru. Cveté bledo rumeno meseca aprila.

Posebna redkost, na Slov. Štajerju pa še precej pogosto nahajajoča se rastlina je **trilistni rajnik** (*Dentaria trifolia* W. et K., *dreiblättrige Zahnwurz*), ki ima premenjalno stoječe trojrate liste in bel cvet. Po Maly-ju („Flora von Steiermark, 1868, pag. 195) raste na Boču pri Stattembergu, v bukovju pri Ljutomeru, pri Slov. Bistrici in v Hudičevi dragi pri Celju. Novo nahajališče našel sem v Hudem potoku za Libojami, kjer raste obilo v znožnem pobočju Št. Mohora in Gozdnika takoj na začetku Hudega potoka.¹⁾ Razven Slov. Štajerja, ki je v občnih botaničnih knjigah kot jedino nahajališče naveden, raste še v Kranjski na Kumu (tú našel K. Deschmann, glej W. Voss, „Versuch einer Geschichte der Botanik in Krain“, 2. pol. str. 15). V Hrvaškem našel je isto redko rastlino D. Hire na gori Guslice pri Križulni l. 1882. (Oesterr. bot. Zeitschr. 1886, pag. 380).

Rajniki spadajo v rod križnic (*Cruciferae*), plod je lusek.

Na vlažnih in senčnatih krajih pa raste trpežna **mesečnica** (*Lunaria rediviva* L., *ausdauernde Mondviole*), katere steblo je do 1m visoko. Peceljnat, srčasti listi so dvojno in ostro nazobčani; dišeči cveti veliki, vijoličasti. Luščeki so eliptično-suličasti, na obeh koncih priostreni, do 5cm dolgi in 12mm široki.

V senčnatih gozdih najdeš **veliko mrtvo koprivo** (*Lamium Orvala* L., *grossblumige Taubnessel*) in njej zelo podobno **medeniko** (*Melittis Melissophyllum* L., *melissenblättriges Immenblatt*). Prva rastlina ima velike, široko jajčaste, na dnú srčaste in dvojno napiljene liste, medenika pa jajčasto podolgaste, debelo napiljene liste. Cveti obeh rastlin stojé na videz v kolobarjih, vendar ima medenika jedva 6, velika mrtva kopriva pa do 15 cvetov. Pri medeniki je čaša mnogo širja od ravne cvetne cevi, ima 3 zobce, od kojih je jeden večji. Cvet je bel ali rožnorudeč z rudečimi progami. Spodnja ustnica trokrpa, v sredi škrlatna. Prašniki molé le nekoliko iz grla.

Čaša velike mrtve koprive ima 5 zobcev. Cvet je škrlatno rudeč. Spodnja ustna trokrpa, od kojih je srednja dvokrpa. Stranski krpi stojite ravno, srednja visi pa navzdol. Prašniki dolgi. Obe rastlini ste kocinasti in spadate k ustnicam. (*Labiata*).

Krasen nakit visokih skal je **božja hruškica**²⁾ (*Amelanchier vulgaris* Much. = *Aronia rotundifolia* Pers., *Felsenbirne*), koje cvet ima 5 suličasto-klinastih, belih lističev, ter je zelo podoben ónemu belic ali planink (*Gnaphalium Leontopódium* L.). Božja hruškica je 1—4m visok grm, časi malo drevo; ima jajčaste, zaokrožene in napiljene liste, ki so na spodnji strani belo kocinasti (filzig). Cveti so v kvišku stoječih češuljah. Plod je obla, črna jagoda, obdana od čaše. Cveté aprila in maja na strmih gorah pri Celju, na Kotečniku pri Libojah.

Na skalnatem robu Kotečnika cveté še lepa srčastolistnata **mračnica** (*Globularia cordifolia* L., *herzblättrige Kugelblume*). Trpežna plaminska rast-

¹⁾ Mi smo našli trilistni rajnik na Felber-jevem otoku više Maribora, nad Hočami blizo grada Hausambacher in na Pohorju blizo gornjelembaške steklarne. Ured.

²⁾ To ime zvedel sem v Libojih. Tušek ima v svoji knjigi: „Štirje letni časi“ pod sinonimom *Aronia*: skalna nešplja, jagodnik.

linica ima lesnato, pri tleh ležeče, razraščeno steblo, in nareja cele trate. (Rasen). Pridlični listi so narobe-jajčasti ali klinasti, na koncu topi, izrobati; stebelni listi jako mali. Svetlomodri cveti so na vrhu v poloblih glavicah.

Pri Mariboru (v Stražunu) raste pa **Willkomm-ova**¹⁾ **mračnica** (*Gl. Willkommii* Nym. = *Gl. vulgaris* Lamk.), pri kateri je steblo do vrha obilno listnato. — Mračnice cvetó maja in junija.

Tudi redki **avrikelj**²⁾ (*Primula Auricula* L.) raste le na strmih pečinah, od koder ga vtrgaš časi pri smrtni opasnosti. Liste ima jajčaste, nekoliko mesnate, modrozeleno in nazobčane. Čaša je belo naprašena. Rumeni in prijetno dišeči cveti so vrh stebela v kobulu. Cvete aprila in maja na Pečovniku pri Celju, Kumu pri Laškem trgu, Kotečniku pri Libojah, pri Doberni in v Solčavskih planinah.

Tu in tam najde se **grozdnat bezeg** (*Sambucus racemosa* L., *Trauben-Hollunder*), katerega listi imajo po 5—7 jajčastih, priostrenih lističev. Rumenkasto beli ali zeleni cveti stojé v jajčastih latih. Jagode so škrlatno rudeče. Cveté aprila in maja v pogorskih gozdih, n. pr. Gora pri Št. Pavlu v Savinski dolini.

Kaj lepa rastlinica je še **rumena ramšela** *Polygala Chamaebucius* L., *buchsbaumblättrige Kreuzblume*). Spodej lesnato steblo je od 8—20 cm. visoko, ter leži pri tleh ali se kvišku spenja. Sulicasti ali podolgato okrogli listi imajo kratko bodljiko. Veliki rumeni cveti stojé po 1—3 v pazušnicah, peróti so rumenkasto bele.

V bližini najdeš navadno tudi njeno pavrst: **var. purpurea** Neilr., katere cvet ima bagrene (purpurn) peróti in cvetno cev. Obé ramšeljki rastete v svetlih gozdih in pustopóljinah.

Omeniti še je do 3 m. visok grm: **klokec** (*Staphylaea pinata* L., *gefiederte Pimpernuss*.) Pérnati listi imajo 5—7 podolgasto eliptičnih, slabo napiljenih lističev. Rudečkasto beli, zvonasti cveti visé v grozdih, do 6 cm. dolgih. Časnih in venčevih lističev po 5. Plodnica ima 3 predale, vrati 3. Plod je kožnata, napilnjena glavica z 1 ali večimi semeni v vsakem predalu. Raste na robu hribovitih gozdov okoli Celja, Laškega, Doberne, na Pohorju, Bizeljskem, na Homu pri Grižah; cvetó pa maja.

V tem mesecu cvetete še dve lepi drevesi: **ostrolisnat javor** (*Acer platanoides* L., *Spitzahorn*) in **skoriš**³⁾ *Sorbus torminalis* Crantz. = *Pirus torminalis* Ehrh., *Elsbeer-Baum*).

Ostrolisnat javor je jedno naših najlepših dreves, ima precej gladko deblo, 20—25 m. visoko. Dolgopeceljnat listi so dlanasto izbokano krpati, odrezki pa ostro zašiljeni. Česuljasti cveti stojé kvišku ter so rumenkasto zeleni.

Skoriš ima pa široko jajčaste, skoraj do srede razdeljene liste, ki imajo malo zašiljenih, nejednako napiljenih krpice. Beli cveti so v kobulih na koncu

¹⁾ Ta rastlina je takó prekrščena v čast nemškemu botaniku dru. M. Willkomm-u, ki je profesor botanike in ravnatelj bot. vrta na nemški univerzi v Pragi, ter je pred kratkim izdal svojo izborno knjigo: „Schulflora von Oesterreich“.

²⁾ Na Zagrebenu slišal sem národno ime „ženikel“.

³⁾ Tušek navaja v popred navedeni knjigi ime „brek“. Vendar se na Štajerskem sliši navadno ime „skoriš“. Okoli Gorice pa pravijo „škorža“ (Fr. Krašan).

listnatih vejic. Plod je obel, mal, usnjatorjav, napikan. Ako nekaj časa obleži, postane mehek, je vžiten ter ima okus po nešpljah. Skoriš je v bližjem sorodu s hruško.

Popravek. V „Botanični listi“, II. beri str. 136 namesto „Dapime“ — „Daphne“, pri „Crocus albiflorus“ Hoppe & Hornsch., ne pa „Horusch“, „Helleborus“ namesto „Heleborus“. V opazki 1.) str. 137 izpuščena je v zadnji vrsti beseda „ime“, ter se naj bere: „katero ime se sedaj v obče rabi“.

Književna poročila.

Josip Jurčiča zbrani spisi, VII. zvezek, uredil Fr. Lèvec. Založila in natisnila „Narodna tiskarna“ v Ljubljani 1888. l., 8° str. 242. Cena zvezanemu zvezku po 1 gld., nevezanemu po 60 kr. — Ta zvezek, katerega smo vže težko pričakovali, ima to-le vsebino: I. „Lepa Vida“. Roman. („Zvon“. 1877. l.) — II. „Ivan Erazem Tatenbach“. Izviren historičen roman iz sedemnajstega veka slovenske zgodovine. („Slov. Narod“. 1873. l.) — Želeti bi pač bilo, da občinstvo seže po tem zvezku — in tudi po prejšnjih, kojih še je mnogo na razpolago — ter tako omogoči hitrejše izdavanje spisov prvega našega pripovedovalca. Jurčičeve spise naj pozna vsak Slovenec, vsaka Slovenka!

Josip Stritarja zbranih spisov je izšel užé 45. snopič, nadaljajoč „Pogovore“. — Po 2 do 2½ poli obsegajoč snopič stoji 25 kr.

Šolske pesmi, nabral in izdal Gabrijel Majcen. Prva stopnja. (Glej do- tični inserat v 9. „Pop.“ štev.) — Ta nova zbirka, ki obsega 53 različnih, res lepih in melodijoznih pesmi, bode gotovo učiteljem in učencem slovenskim dobro došla. Podrobneje jo ocenimo morda drugokrat, danes častite sodruge le opozarjamo na to zanimivo in tudi po zunanji obliki čedno knjižico.

Svete pesmi za šolarje. Četrti popravljeni natis. Z dovoljenjem preč. kn.-šk. Lav. Ordinarijata in

Zbirka Narodnih pesmi. 1. snopič se imenuje 2 majhni knjižici lične zunanje oblike, ki jo je natisnila in založila tiskarna sv. Cirila v Mariboru. Prva obsega 35 cerkvenih pesmi in Cesarsko himno, druga pa 39 srečno izbranih, lepih narodnih pesmi, katere so se, kakor na koncu knjižice „opomba“ pravi „na poskušnjo“ podale. Ker je cena za vsako teh zbirk zelo nizka — le 10 kr. — ne dvomimo, da se hoste knjižici radi kupovali. Naročuje se na nju v „Tiskarni sv. Cirila“ v Mariboru, koroške ulice, št. 5.

Dopisi.

Ptujška okolica. Učit. društvo ptujsko naredilo je svoj letošnji izlet 3. maja iz večih razlogov zopet v Vurberg. Vže vreme nam je bilo jako ugodno, ker ves dež, katerega je dva dnij prej močen jug zbral v oblakih, počakal je še eden dan, čeprav se je vže prejšnji dan hotel izliti. Gotovo je isti dovtip- než pravo pogodil, kateri je rekel, da še naš stari Bog učitelje vedno rad ima, čeprav se jih nekateri njegovi namestniki, posebno v novejšem času na vse kriplje branijo.

Od 8. ure naprej začeli so se zbirati učitelji in gosti, njih prijatelji v hiši g. Zork-a, iz katere je plapotal ponosno štajarski barjak. Počastili so nas razen g. prof. Lavtar-ja in soproge tudi še drugi gg. učitelji in prijatelji iz Maribora, med njimi tudi naš „Popotnik“, g. Nerat z soprogo, kateri že več let redno zahaja k izletom ptujskih učiteljev. Čast mu! Nadalje opazili smo g. učitelja

Trstenjak-a iz Brezja z soprogo in njegovo hčerko gspđ. učiteljico od sv. Roperta i. dr. Hčerka tamošnjega g. nadučitelja in predsednika društva iznenadila nas je z lepimi šopki majnikovih cvetlic in tako dekorirani napotili smo se vsi proti cerkvi Dev. Marije, kjer je tamošnji g. župnik celebriral sv. mašo, pri kateri so učitelji popevali „Mikložičevo mešo“. Po dokončani božji službi napotili smo se vsi v tamošnje šolsko poslopje k učiteljskemu zborovanju.

G. predsednik predstavi zbranim g. prof. Lavtar-ja iz Maribora, kateri je bil tako dober, da se je potrudil k nam predavat. Za tem prečita se zapisnik in dva dopisa, namreč potrdilo vdove gospe Glinšek o prejetem denarju, kateri se je nabral pri zadnjem zborovanju in pismo g. Kocbeka, naj društvo presodi v „Popotnik-u“ objavljena pravila o zvezi slov. učit. društev, pri katerem pa g. predsednik izjavi, da za te danes ne bo časa, ker tirja ta stvar daljne debate, temveč se bodo te pretresovale pri prihodnjem zborovanju.

Sedaj nastopi g. prof. Lavtar, ter predava „o poočitovanju pri računstvu“, nazorno na svojem aparatu. Ne bodem tukaj našteval podrobnosti o tem izvrstnem govoru, saj ga g. profesor objavlja v „Popotnik-u“ in drugih pedagog. listih, le to naj omenim, da je celo kaj drugega tako razpravo čitati, ali jo nazorno predočeno poslušati. Mnogo truda, globokega mišljenja in preiskovanja na praktičnem polju je treba, da se dobè taki rezultati v metodi pri računstvu, kakor jih je dobil učeni g. govornik. Izkušnje in nabiranja je treba in nabiral je g. profesor ne samo od gg. učiteljev in kandidatov, temveč nabiral je med narodom, premetal stare metodike v tej stroki in vse to praktično izkušaval in še izkušnje na otrocih. Le tako je bilo mogoče, da je dobil celo novo metodo, katera ima lepo prihodnost in katera bo gotovo prodrla. Čestital si je na tihem vsak poslušalec, da se je pri nas dobil taki strokovnjak in čestita si lahko vsak učitelj, kateri se trudi z računstvom v šoli in ne doseže povoljnih rezultatov, da se vtegne ta reč na bolje obrniti. Po dovršenem govoru zahvalil se je g. predsednik g. profesorju za trud, da nas je počastil s takim in zaslužil si je tudi to priznanje in mi učitelji zakličemo mu še enkrat: „Hvala mu, živi ga Bog!“

Po zborovanju sešli smo se k skupnemu obedu k g. Zork-u. Med obedom počastila sta nas s svojim obiskom okr. glavar g. Marek in okr. šol. nadzornik g. Ranner, katera sta s tem pokazala, da častita učitelje. Osobito nas je veselila navzočnost g. okr. glavarja, kateri pri vsaki priložnosti rad biva med učitelji. Med obedom prišla sta tudi oba gg. učitelja iz Framu.

Za tem vršile so se razne napitnice. G. predsednik napil je presvitlemu cesarju, kot pokrovitelju celega šolstva, g. prof. Lavtarju, g. Neratu, g. okr. glavarju in g. okr. šol. nadzorniku. G. prof. Lavtar napil je ptujskemu učit. društvu in zbranim mladim učiteljem, bivšim njegovim učencem, za kar se mu je v imenu taistih g. Porekar zahvalil. G. nadučitelj Hren napil je mariborskemu učiteljskemu, oziroma njegovemu vodju in gg. profesorjem, kateri skrbijo, da dobi spodnji Štajer dobre in zavedne učitelje.

Po obedu pripeljalo se je še več gostov iz Ptuj, med njimi veliko gospodčin pevk in gospá, deželni poslanec g. dr. Jurtela in več častnikov. Prišel je tudi domači g. župnik, da se veseli med nami. G. predsednik napil je tudi došlim gostom in g. okr. glavar učiteljskemu društvu, povdarjajoč, da je ravno učiteljem vzročena nada boljše prihodnosti.

Bilo bi preveč navajati vse govore in napitnice, saj je bilo vsakemu navzočemu brati veselje iz obraza in govorilo jim je srce. Nas učitelje pa je veselilo, da nismo samo v časti pri naših otrocih in prostem narodu, temveč da nas v našem trudapolnem početju podpirajo tudi naobraženi ljudje, kateri so radi v naši sredini.

Dolgo v noč razlegale so se še pesni našega mešanega in moškega zbora in tudi za prosto zabavo skrbela je dobro vbrana godba.

Da končamo! Hvala Vam vsem, kateri ste kaj pripomogli k tej veselici. Hvala Vam tudi prisrčno istim, kateri so prišli iz bližine in daleka, proslavivši nam naš veseli dan. Bodite uverjeni, da Vam mi učitelji bodemo hvaležni, ter nam bo to krepka uteha, da bodemo tudi zanaprej krepko delovali za prosveto našega naroda! Bog Vas živi!

Vi zaspanci iz bližine pa se svobodno sramujete, da niste našli priložnosti vdeležiti se izleta v tolikem številu, kakor bi se nas kdo nadjal. Ako je prišel čvrsti kolega iz daljne hrvaške meje peš, ker nij bilo voza dobiti, in ravno tako tudi nazaj, ker je 8 ur hoda, bili bi se tudi Vi lahko v večem številu zbrali. Mislim, da se razumemo! Ako pa vidimo, da drugi ljudje naš stan bolj spoštujejo, kakor se Vi sami, potem trkate svobodno ob prsi z „mea etc.“ Mislim, da se bo to drugokrat na bolje obrnilo!

Iz Št. Pavla v Savinjski dolini. (Zborovanje Savinjskega učiteljskega društva in slavnost blagoslovljenja nove šolske zastave na Vranskem) se je dne 3. maja zelo lepo in hvalevredno vršilo. Učit. društvo bi bilo imelo po dogovoru v zadnjem zborovanju v Letušu svoje zborovanje, kamor bi se bili kolegi iz Gornjegradskega okraja kot gostje povabili, ali prišlo je drugače.

Vsled nevtrudljivega delovanja za blagor mladine in napredek šole se je gospodu Ivanu Gaberšek-u, tajniku na Vranskem posrečilo s pomočjo drugih šolskih prijateljev in dobrotnikov nakupiti za Vransko šolo lepo prekrasno šolsko zastavo v vrednosti 90 glid., katero se je omenjeni dan blagoslovila jako slavnostno. Ker je učiteljsko društvo in tudi vsak član bil posebno k tej slavnosti povabljen, zato se je učiteljsko društvo z veseljem tudi vdeležilo te slavnosti in ob enem zborovalo na Vranskem. Ob 10. uri dopoldne pri krasnem vremenu se je napolnila farna cerkev z mnogo odličnim občinstvom, šolsko mladežjo in zbranim učiteljstvom domačim in ptujim, ter se vršilo blagoslovljenje zastave po domačem gosp. župniku s slavnosti, za mladino in odrasle jako primernim nagovorom, ki je vsem vidno v srce segal. Potem je bila sv. meša, pri kateri je šolska mladež vrlo lepo pela. Po sveti meši so šli učenci in drugi šolski prijatelji za belo vihrajočo zastavo v šolo, kjer je gosp. nadučitelj Cizelj imel slavnostni govor in se zahvalil vsem dobrotnikom šole, osobito gosp. Gaberšku za požrtovalnost v ta blagi namen ter jim zaklical z mladino trikratno Živio! in Bog plati! Potem so podarile s primernim nagovorom dve učenki krasne šopke, enega gospodu župniku kot blagoslovitelju in drugega gospodu baronu Wittenbach-u grajščaku na Vranskem, kot namestniku kumice plemenite gospe baronice Wittenbach, katera je zastavi podarila zelo drag bel in lastnoročno z zlatom štikan trak. S trikratnim „Slava“-klicem presvitlemu cesarju in s cesarsko pesmijo se je oficijelni del slavnosti ob 1/4 na 12 končal in pričelo se zborovanje učiteljskega društva.

Po primernem pozdravu predsednikovem vršila se je obravnava toček dnevnega reda.

1. Gospod tajnik Zotter prečita zapisnik zadnjega zborovanja, ki se odobri.
2. Predsednik poroča o delovanju društva v preteklem letu. On omeni, da je društvo imelo štiri zborovanja in sicer: 16. junija 1887 na Vranskem, 17. julija 1887 v Št. Juriju pod Tabrom, 17. decembra 1887 v Gomilskem in 8. marea 1888 v Braslovčah. V teh zborovanjih predavalo se je: v izobraževanju značaja, po gosp. Zabukovšek-u, o jecljanju g. Pavlič, o barvi, posebno o slepoti barvni g. Vidic; o strupenosti človeške in živalske sline, gosp. Meglič. — Društvo je to leto si naročilo 4 šolske liste in sicer: „Popotnik-a“, „Učitelj, tovariša“, „Pädagogische Zeitschrift“ in „Schule und Haus“. — Potem omenja predsednik, da se je društvo privatno vdeleževalo 70letnice očeta gosp. Šorn-a v Grajskivasi, katerega je si častnim članom imenovalo in pa blagoslovljenja novega šolskega poslopja v Gomilskem. — Društvo je nadalje v tem

društvenem letu tudi poslalo peticijo na državni zbor za odklonitev Lex Lichtenstein-a, in je sklenilo pristopiti k zvezi slovenskih učiteljskih društev.

Volil se je novi odbor za novo društveno leto tako-le: Gosp. Vidica, predsednikom, gosp. Meglič, podpredsednikom in pevovodjem, gosp. Zotter, tajnikom, gosp. Farčnik pa blagajnikom. Za računske pregledovalce se izvolita gosp. Reich in gospica Pajsar.

Gospod Meglič je prav zanimivo predaval „o hrošču“. Vsled sprejetega nasveta gosp. Megliča je društvo odlikovanemu kolegu nadučitelju gosp. Jamšek-u v Reichenburgu telegrafično čestitalo.

Slednjič je sklenilo društvo, da bode 21. junija ali pa 5. julija zborovalo v Letušu, kder bode obhajalo 40letnico vladanja presv. cesarja Franca Jožefa I.

Ko se je zborovanje ob $\frac{3}{4}$ na 1 popoldne končalo, bil je skupni obed ali prav za prav banket v Šentak-ovi gostilni, kjer nam je preblaga gospa Šentak-ova postregla z izvrstnimi okusnimi jedili in prav dobro pijačo in to za jako nizko ceno. Omeniti mi je razun prijateljskih pogovorov pri mizi tudi mnogih napitnic, posebno ono gosp. Gabersšek-a vsem Vranskim prebivaleem in šolskim dobrotnikom; — gosp. nadučitelja Šorn-a, gosp. Ivan Gabersšek-u, kot največjemu šolskemu dobrotniku in učiteljskemu prijatelju tega okraja; gosp. Vidica vsem udom učiteljskega društva sosebno pa častnim in podpornim članom gosp. očetu Šornu, ter vsem pričujočim gostom šolskim prijateljem, sosebno gospej Šentak-ovi za odlično postrežbo.

Da so tudi lepe pesmi odmevale v prijateljski družbi, je razumljivo, in še le, ko se je dan nagnil, smo se veseli ločili. Vsak pa si želi še več tako krasnih in veselih ur doživeti, kakor jih je imel 3. maja 1888, ki bode gotovo ostal vsakemu od nas v vedno dobrem in veselem spominu.

Št. Jarnej, dne 15. maja. Dne 3. t. m. so se učitelji Konjiškega okraja zbirali v Čadramski šoli k redni seji. Prišlo je lepo število sodrugov. Načelnik g. P. Leitgeb je primerno nagovori in srčno pozdravi. Od došlih dopisov se je pretresoval posebno oni, ki meri na podporo učiteljic ročnih del.

Druga točka dnevnega reda je bilo predavanje g. P. Leitgeb-a o vzgoji spridenih otrok. Pri razgovarjanju o izpeljavi ukaza vis. nauč. ministerstva v tej zadevi, so bili navzoči mnenja, da učiteljem manjka eksekutiva, županstva in krajni šolski soveti pa navadno prezirajo take ukaze, — ostane vse le na papiru.

Računanje z drobeci je bila tretja točka, h katerej učitelj K. Mejovšek besedo poprime, kazajoč v več primerih, kako se pismeno dividiranje v smislu merjenja najlože izpeljuje. Razgovor o tem predmetu je tudi pokazal, da je predavalec pravo pogodil. Na koncu zborovanja so si vdeležniki ogledali Čadramski šolski vrt, kjer so videli dokaj zanimivega.

Skupni obed pri Kunej-u nas je še nekaj časa združil. Konjiška godba je kaj pridno svirala ter nas jako razveseljevala. Da petja in raznih napitnic ni manjkalo, je umevno, zlasti pa je bil g. Teran, starosta tukajšnjih učiteljev, ki stopi v pokoj tekom prihodnje jeseni, predmet lepih napitnic. V občem je omeniti, da se je naš izlet dobro obnesel; saj pa živi tudi učiteljstvo tega okraja v lepej slogi, ter se zaveda vselej svojega važnega poklica.

Od štajerkohrvaške meje. Večkrat omenil sem vže plodonosno delovanje dičnega „Hrvat. pedagog.-knjiž. zbora.“ Da bodo pa slovenski učitelji bolje cenili njegovo književno delavnost, navesti hočem vse knjige, katere je doslej izdal. Z zvezdico zaznamovane knjige so vže razpečane ter jih ni dobiti v knjigotrštvu, v oklepu je pa njih cena.

„Učiteljska knjižnica“ šteje sledeče knjige: 1. Amon Komenskega: „Didaktika“, 1871. l. (1 gld.) — 2. „Zablude uzgoja“. Od M. Stojanovića. — 3. „Pogled u lučbu.“ Od Estera (—50). — 4. „Kratko izkustveno dušoslovje.“ Od St. Basarička, II. izdanje. — 5. Dr. Hermana Klenkea: „Školska dijetika.“

— 6. * „Zorna obuka“. Od Milana Kobalitja. — 7. Od St. Basarička: *Pedagogija I.*: „Uzgojeslovje“, II. izdanje (1.60). Od te knjige izišla je ravnokar tretja povsepredelana izdaja, velja le 1.20. — 8. Od istega: *Pedagogija II.*: „Obće obukoslovje“ (1.—). Tudi od te knjige dobi se druga povse predelana izdaja za 80 kr. — 9. Od istega: *Pedagogija III.*: „Posebno obukoslovje“ (2.—). — 10. Od istega: *Pedagogija IV.*: „Poviest pedagogije“ (2.60). — 11. „Slike iz hrvatske cvjetane“. Od Drag. Hreca. Sa 113 slika (—80). — 12. „Milan Dragović“. Pedag. pripoviedka od M. Stojanovića (—80). — 13. „Školski vrt.“ Od Dav. Trstenjaka (1.40). — 14. „Nauk ob uzgoju.“ Od Herb. Spencera (1.50). — 15. „Revizija šolskog. zakona“ (—80). — 16. „Gradja za poviest dubrovačke pedagogije“. Od Veka Adamovića. Sa 19 slika. (1.—). — 17. „Predavanja u sjednicah hrv. ped. zbora“. I. zv. (—40). — 18. „Pjevanka“. 100 popievka s metodičkom uputom Od Fr. Kuhača (vrlo znanega glasbenega pisatelja) (1.20). — 19. „Metodika prosturočnega certanja“. Od Gj. Kutena (1.—). — 20. Am. Komenskoga: „Informatorium za školu materinsku“ (—40). — 21. „Ob uzgoju“. Misli Nikole Tomasea (1.—). — 22. „Emil ili ob uzgoju“ od J. J. Rousseau, I. dio (1.—). — 23. „Metrički sustav“ v vel. formatu. Na platnu (1.20). — 24. „Statistika školstva“ (znižana cena 10 kr.)

„Knjižnica za mladino“ sadrži te-le knjige: 1. * „Jagodnjak“. Od Ivana Filipovića. — 2. * „Narodne pripoviedke za mladež“. Od M. Stojanovića. — 3. * „Franjo Josip I., kralj hrvatski“. IV. izdanje. — 4. „Dobra kućanica“. Od Dav. Trstenjaka. II. izdanje (—50). — 5. „Uzor djevojaka“. Od Jos. Gala (—60). — 6. „Izabrane basne za djecu“ (—25). — 7. „Savka i Stanko“. Za odraslo mladež. Od Dav. Trstenjaka (—60). — 8. „Izabrane pripoviedke za mladež“ (—40). — 9. „Učitelj u Jabukovcu“. Od Jos. Klobučara (—45). — 10. „Drugušice“. Pripoviedke i pjesme za malu djecu (—20). — 11. „U radu je spas“. Pripoviedka od Dav. Trstenjaka (—40). — 12. „Pučke priče“. Od Sk. Fabkovića (—40). — 13. „Sijelo za zabavu i pouku“. Od Janka Tomića. — 14. „Pjesmarica“. Sto dječih pjesama. Od Fr. Kuhača (—20).

Iz navedenega je pač razvidno, koliko neminljivih zaslug si je stekel „Sbor“ za razvoj hrvaške ped. književnosti. — Zatô pa mu tudi rekô hrvaški učitelji: „Naš dični Sbor“!

Boril.

Novice in razne stvari.

[Presvitli cesar] podaril je krajnemu šolskemu svetu v Št. Vidu pri Planini na Štajerskem za razširjenje šole 100 gld.

[C. kr. deželni šolski svét štajerski] je v svoji zadnji seji izrekel, da se naj znanprej le formalno vsposobljene osebe za učiteljice žensk. rožnih del na ljudskih šolah predlagajo.

[Šolske knjige za ubožne učence.] Denarna vrednost knjig, koje odda c. kr. založba šolsk. knjig na Dunaju za šolsko leto 1888/9 za ubožne učence ljudskih in meščanskih šol na Štajarskem, znaša 7583 gld. 78 kr. Od te svote dobô slov. šolski okraji 2809 gld. 40 kr., in sicer: Brežice 142 gld. 16 kr. Celje (mesto) 93 gld. 10 kr. Celje (okolica) 232 gld. 80 kr., Gornji grad 94 gld. 54 kr., Gornja-Radgona 81 gld. 57 kr., Konjice 139 gld. 16 kr., Kozje 153 gld. 12 kr., Laško 152 gld. 31 kr., Št. Lenart 93 gld. 43 kr., Ljutomer 80 gld. 93 kr., Marenberg 97 gld. 93 kr., Maribor (mesto) 117 gld. 19 kr. Maribor (okolica) 294 gld. 33 kr., Ormož 129 gld. 87 kr., Ptuj 355 gld. 95 kr., Rogatec 94 gld. 63 kr., Sevnica 73 gld. 78 kr., Slov. Bistrica 119 gld. 16 kr., Slovenjgradec 59 gld. 35 kr., Šmarje 111 gld. 84. kr., Šoštanj 76 gld. 52 kr. in Vransko 65 gld. 73 kr.

[Felbiger-jeva 100letnica.] Dne 17. t. m. bilo je 100 let, odkar je največi pedagog svojega časa, Janez Ignacij Felbiger v Požun-u umrl. Dne 6. januarija 1724. l. v Vel. Gloglavu rojen, študiral je bogoslovje v Vratislavu ter vstopil v Sagavski samostan regul. korarjev, kjer je 1758. l. postal prost. Tukaj se je vpešno pečal s sileškim ljudskim šolstvom, katerega je povsem reorganizoval in zboljšal. Spisal je mnogo pedagog. razprav in šolskih knjig, ki so se sploh brale po celej srednji Evropi; povsod so se učiteljska izobraževališča po njegovih načelih novo uredile. Cesarica Marija Terezija nastavila ga je za nadravnatelja normalnega šolstva v vseh ces. podedovalnih deželah in ga imenovala prostom v Požunu. Od 1774. l. naprej se je posvetil le organizaciji avstrijskega šolstva. Z „Allgemeine Ordnung für die Normal-, Haupt- und Trivialschulen“ je položil temelj k šolskim uredbam, ki so bile merodajne za avstrijsko šolstvo do 1869. l.

[Odbor „Matice Slovenske“] je za društveno dôbo 1888/89 tako-le sestavljen: Predsednik: Josip Marn; I. namestnik: Franc Levec; II. namestnik: Peter Grasselli; blagajnik: Luka Robič; pregledovalec društvenih računov: dr. Jernej Zupanec; ključarja: Andrej Praprotnik in Feliks Stegnar; overovalca sejin zapisnikov: Anton Bartel in Anton Kržič; pravdni zastopnik: dr. Ivan Tavčar. Gospodarski odsek: dr. Hinko Dolenc, Peter Grasselli, dr. Anton Jarc, Luka Robič, Ivan Vilhar; književni odsek: Anton Bartel, Anton Kržič, Franc Levec, Maks Pleteršnik, dr. Lovro Požar, Anton Raič, Ivan Šubie, Ivan Tomšič, Anton Zupančič, Vilibald Zupančič. Odsek za pridobitev društvenikov: Anton Bartel, Anton Kržič, Franc Levec, dr. Lovro Požar, Anton Raič, Ivan Šubie; društveni zastopniki v Kopitarjevem odseku: Franc Levec, Andrej Praprotnik in dr. Jarnej Zupanec; društveni zastopniki v odseku za zgradbo Vodnikovega spomenika: Maks Pleteršnik, Andrej Praprotnik in dr. Jernej Zupanec.

Vabilo. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico priredi dne 7. junija svoje tretje zborovanje v Fram-u s sledečim vsporedom: 1. Dopisi. 2. „Fram nekdanj in sedaj“. Domovinska črtica. Govornik g. Pirkmajer. 3. Še ena beseda k reformi računstva. Govornik g. Leske. 4. Kaj se šoli očita in kaj učitelji na to odgovarjajo. Govori g. F. Majcen. Po zborovanju skupni obed in popoldne koncert v Štampl-ovem vrtu. P. n. gospodje in gospé, ki se hočejo tega izleta vdeležiti, naj blagovolijo zaradi skupnega obeda to naznaniti do 5. junija nadučitelju in predsedniku društva, gosp. Fran Pirkmajer-ju v Framu, pošta Račje. Odbor se nadeja obilne vdeležbe tako od društenikov kakor tovarišev sosednih krajev in učiteljskih prijateljev. Odbor.

Vabilo k prvemu glavnemu zboru društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega, ki bode v četrtek, dne 7. junija 1888. ob 3. uri popoldne v šolskem poslopju Dolenje-Logaškem s tem-le vsporedom: 1. Pozdrav predsednika. 2. Poročilo o dosedanjem delovanju društva. 3. Volitev društvenega vodstva. 4. Razgovor o vdeležitvi oficijalne slavnosti, katero priredi Logaški politični okraj v proslavljenje štiridesetletnice vladanja presvitlega cesarja Franca Jožefa I., dne 22. julija v Logatecu. 5. Nasveti in prosti govori posameznih društenikov. — Osnovni odbor društva učiteljev in šolskih prijateljev okraja Logaškega v Dol. Logatecu, dne 20. maja 1888. A. Ribnikar, začas. predsednik.

Vabilo. Učiteljsko društvo za sežanski okraj bo zborovalo v Nabrežini, 7. junija t. l. ob 10. uri dopoldne s sledečim vsporedom: 1. Prebere se zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Poročilo o društenem delovanju v pretečenem letu. 3. O prirodopisnej zbirki v ljudskejši šoli, predava gosp. c. kr. okr. šolski nadzornik. 4. Prostovoljno predavanje. 5. Poročilo blagajnikovo in polaganje računa. 6. Volitev treh pregledovalcev društvenih računov. 7. Volitev društvenega odbora. 8. Razni nasveti. Odbor.

Vabilo. Celjsko učit. društvo ima dné 7. junija t. l. v okoliški šoli ob 11. uri dopoldne svoje mesečno zborovanje. Dnevni red: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Pravila „zaveze slov. učit. društev“. 4. Črtice iz moje šolske prakse; govor g. A. Brezovnika. 5. Nasveti. K prav mnogobrojni vdeležbi vabi vljudno odbor.

Vabilo. Šmarijsko-Rogatsko učiteljsko društvo priredi svoje 4. zborovanje, dne 7. junija ob 11. uri na Ponkvi s sledečim vspeedom: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Posebna debata o pravilih „Zaveze slov. učit. društev“. 4. Nasveti. 5. Ogled šolskega vrta. K obilnej vdeležbi vabi odbor.

Poslano! Vse one gospode po Štajerskem, Kranjskem, Koroškem in v Primorju, kateri so od podpisanega odbora dobili „Poziv“ za nabiranje udov „podpornega društva slov. učiteljev“, pa se še do sedaj niso odzvali, vljudno prosimo, da blagovolé o vspehu svojega delovanja, če tudi negativno, saj do konca t. m. poročati. Vojnik, dne 16. maja 1888. — Za osnovalni odbor: T. Brezovnik, predsednik. Lovro Šah, tajnik.

NATEČAJI.

Štv. 352.

Učiteljske in podučiteljske službe.

V političnem okraju **Celjska okolica**, se s pričetkom prihodnjega zimskega tečaja umeščajo nastopna učiteljska mesta:

a) V celjskem šolskem okraju.

1. Stalno podučiteljsko mesto v **Dobrni** (Bad Neuhaus), III. plač. razred.

b) V konjiškem šolskem okraju.

2. in 3. Mesto učitelja in šolskega voditelja

1. v **Žičah**, IV. plačilni razred in prosto stanovanje;

II. v **Špitaliču**, IV. plačilni razred in prosto stanovanje;

4. Učiteljsko mesto v **Čadramu**, IV. plačilni razred;

c) V laškem šolskem okraju.

5. Začasno podučiteljsko mesto v **Zidanmostu**, II. plačilni razred.

6. in 7. Dve začasni podučiteljski mesti na čveterorazredni ljudski šoli **Trbovlje-Vode** z dvema paralelkama, III. plač. razred in prosto stanovanje.

Pri mestih v **Žičah** in **Špitaliču** je dokazati sposobnost za subsidiarni poduk v katoliškem veronauku in se želi, da so prosilci vešč orgljanja.

Prošnje naj se vložijo do **15. junija 1888** predpisanim potem pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Okr. šolski svet v Celju, dne 26. aprila 1888.

Predsednik: **Netolieska s. r.**

Štv. 419.

Učiteljska in podučiteljska služba.

Na trirazredni ljudski šoli v **Št. Vidu** pri Planini se umeščajo: učiteljsko mesto provizorično in podučiteljsko mesto definitivno ali provizorično z dohodki po IV. plačilnem razredu in po eni izbi za prosto stanovanje.

Prosilci za te mesti naj svoje redno obložene prošnje potom predpostavljenega okr. šolskega sveta vložijo pri krajnem šolskem svetu v **Št. Vidi** pri Planini do **25. junija 1888**.

Okr. šolski svet v Kozjem, dne 17. maja 1888.

Predsednik: **Wagner s. r.**

Štv. 640.

Učiteljske službe.

V Ptujem šolskem okraju se tudi provizorično sledeče učiteljske službe nameščajo:

a) ena učiteljska in ena podučiteljska služba na trirazrednici pri **sv. Urbanu**, IV. plačilna vrsta; sledna služba s prostim stanovanjem;

b) ena podučiteljska služba na trirazrednici pri **sv. Barbari v Halozah**, IV. plačilni razred, in s prostim stanovanjem;

c) ena podučiteljska služba pri **sv. Janžu** na dravskem polji, in ena v **Majšpergu** (Monsberg), IV. plačilnega razreda, in vsaka s prostim stanovanjem;

d) ena podučiteljska služba pri **sv. Trojici v Halozah**, IV. plačilnega razreda.

Prosilci, nemškega in slovenskega podučevanja zmožni, naj svoje prošnje do konca meseca junija t. l. pri dotičnem krajnem šolskem svetu vložijo.

Okr. šolski svet v Ptuj, dne 26. aprila 1888.

Predsednik: **Marek s. r.**

2-3

Izdajatelj in urednik **M. Nerat**.

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru,